

הפיקוח על הבנקים

אגף מדיניות והסדרה

י"א בתמוז, תשפ"א

21 ביוני, 2021

חוזר מס' ח' – 06-2662

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי אשראי

הנדון: יחס מימון יציב נטו

(ניהול בנקאי תקין, הוראה מספר 222)

מבוא

1. בעקבות לקחים שהופקו מהמשבר הפיננסי הגלובלי פרסמה ועדת באזל רפורמות מרכזיות לשיפור עמידותו של המגזר הבנקאי, ביניהן פורסם באוקטובר 2014 תקן יחס המימון היציב נטו (Net Stable Funding Ratio – NSFR). התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס המימון היציב נטו במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית. יחס המימון היציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח.
2. הוראה זו מאמצת את המלצות באזל III לעניין יחס מימון יציב נטו במערכת הבנקאית בישראל. ההוראה משקפת את עמדת המפקח בכל אחד מהנושאים בהם ניתן למפקח שיקול דעת.
3. התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס המימון היציב נטו לצד החזקת יחס כיסוי נזילות כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 (להלן – הוראת יחס כיסוי הנזילות) ולצד עמידה בדרישות האיכותיות לניהול סיכון הנזילות הקבועות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342.
4. לאחר התייעצות עם הועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי הבנקאות ובאישור הנגיד, החלטתי על התקנת ההוראה כמפורט להלן.

כללי

5. ההוראה בדבר יחס מימון יציב נטו קובעת רמת מימון יציב נטו מזערית לתאגידים בנקאיים. המפקח עשוי לדרוש רמות מזעריות גבוהות יותר של יחס מימון יציב נטו מתאגיד מסוים, אם הוא סבור כי פרופיל סיכון גיוס הנזילות של התאגיד הבנקאי אינו משתקף כראוי ביחס המימון היציב נטו.

6. מספור הסעיפים בהוראה דומה למספור הסעיפים במסמך המאוחד של מסגרת באזל III שפורסם ב-16 בדצמבר 2019¹ (פרק NSF), למעט בפרק המבוא, תחולה והגדרות (פרק NSF10).

עיקרי ההוראה

7. מבוא ותחולה (סעיפים 1.1 עד 1.9 בהוראה)
- (א) ההוראה חלה על תאגיד בנקאי, למעט חברת שירותים משותפת.
- (ב) תאגיד בנקאי העומד בראש קבוצה בנקאית יישם את ההוראה על בסיס מאוחד. על אף האמור, תאגיד בנקאי יינטר ויבקר אחר יחס המימון היציב נטו גם ברמת הישות החוקית הבודדת.
- (ג) קבוצה בנקאית תכיר בעודפי מימון יציב זמין של חברות בנות ביחס המימון היציב נטו המאוחד רק אם הם ניתנים להעברה בהתחשב במגבלות השונות.
- (ד) סניף בנק חוץ ימלא אחר התנאים בפרק 5 להוראה זו.

דברי הסבר

הוראה זו תיושם על ידי כל התאגידים הבנקאיים על בסיס מאוחד. בשלב זה, סולקים לא נדרשים למלא אחר ההוראה, והם ימשיכו לעמוד בדרישות הוראת ניהול בנקאי מספר 342. למען הסר ספק, חברת בת של תאגיד בנקאי שהיא סולק תובא בחשבון על ידי הקבוצה הבנקאית בחישוב יחס המימון היציב נטו על בסיס מאוחד.

8. הגדרות (סעיפים 1.10-1.11)

ההגדרות של יחס המימון היציב נטו זהות להגדרות של יחס כיסוי הנזילות, אלא אם כן צוין אחרת. כמו כן, נוספה הגדרה של "מוסד פיננסי".

דברי הסבר

היות שיחס כיסוי הנזילות ויחס המימון היציב נטו הם שני תקנים המשקפים את מצבם של התאגידים הבנקאיים באותו תחום סיכון – נזילות, לא מן הנמנע שההגדרות תהיינה זהות, זאת ללא קשר לטווחי הזמן אותם הם מייצגים.

9. חישוב ודיווח (פרק 2)

תאגיד בנקאי נדרש להחזיק יחס מימון יציב נטו - המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש - שיחושב על פני סך המטבעות ושלא יפחת מ-100% בכל זמן נתון. יחס מימון יציב נטו יקוים וידווח בסך כל המטבעות יחדיו, אולם תאגידים בנקאיים מצופים לנטר ולבקר גם אחר יחס המימון היציב נטו בכל אחד מהמטבעות העיקריים שלהם. יחס המימון היציב נטו ידווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

¹ <https://www.bis.org/bcbs/publ/d491.htm>

תאגיד בנקאי נדרש להחזיק יחס מימון יציב נטו שווה או גדול מ-100% על בסיס שוטף. היחס ידווח בתדירות שלא תפחת מאחת לרבעון. מצופה כי במצבי לחץ או קיצון תדירות הדיווח תגבר, בהתאם לנסיבות.

10. מימון יציב זמין ומימון יציב נדרש (פרק 3, סעיפים 3.1 עד 3.4)

רמת היציבות המשוערת של ההתחייבויות המהוות את סכום המימון היציב הזמין מבוססת על מספר מאפיינים: תקופת המימון, סוג המימון והצד הנגדי. הסכומים של המימון היציב הזמין מכילים באופן שמשקף את ההנחות הבאות: התחייבויות ארוכות טווח יציבות יותר מהתחייבויות קצרות טווח, וכן מימון מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים יציבים יותר מבחינה התנהגותית מאשר מימון סיטונאי בעל מועד פירעון זהה.

הסכום של מימון יציב נדרש נמדד על פי מאפיינים שונים המשפיעים על פרופיל סיכון הנזילות של נכסיו המאזניים וחשיפותיו החוץ מאזניות של התאגיד. בין המאפיינים: עמידות יצירת האשראי – הנחה לגבי שיעור האשראי שיידרש התאגיד להעמיד לצורך המשך פעילות הכלכלה הריאלית; התנהגות עסקית של התאגידים הבנקאיים ביחס לשיעור מיחזור ההלוואות כחלק משימור קשרי לקוחות; תקופת הנכס – הנחה כי נכסים מסוימים קצרי טווח דורשים שיעור קטן יותר של מימון יציב ואיכות הנכס; ערך הנזילות - הנחה כי לנכסים באיכות גבוהה, שאינם משועבדים וניתן להשיג באמצעותם מימון מיידי, אין צורך שימומנו במלואם באמצעות מימון יציב.

11. הגדרה של מימון יציב זמין (פרק 3, סעיפים 3.5 עד 3.14)

בפרק פירוט מקדמי המימון היציב הזמין שמקבלים ההתחייבויות והמכשירים ההוניים השונים. לשם חישוב סכום המימון היציב הזמין, מקצים את כל היתרות המאזניות של ההון והתחייבויות לאחת מבין חמש הקטגוריות הכלולות בהוראה. כל קטגוריה מקבלת מקדם מימון יציב זמין הנע בין 100% ל-0%. סך כל המימון היציב הזמין הוא סיכום של הסכומים המשוקללים. הקטגוריות העיקריות:

(א) הסכום הכולל של ההון הפיקוחי לפני התאמות וניכויים, לא כולל מכשירי הון רובד 2 בעלי תקופה נותרת לפירעון של פחות משנה וכן מימון (מובטח ושאינו מובטח) בעל תקופה נותרת לפירעון של שנה ויותר מקבלים מקדם מימון יציב זמין בשיעור 100%.

(ב) פיקדונות "יציבים" של לקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים ללא מועד פירעון או פיקדונות לזמן קצוב בעלי תקופה נותרת לפירעון של פחות משנה אחת מקבלים מקדם מימון יציב זמין בשיעור 95%.

(ג) פיקדונות "פחות יציבים" של לקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים ללא מועד פירעון או פיקדונות לזמן קצוב בעלי תקופה נותרת לפירעון של פחות משנה אחת מקבלים מקדם מימון יציב זמין בשיעור 90%.

(ד) מימון מלקוחות סיטונאים שאינם פיננסים, מריבונות, מישויות סקטור ציבורי, מבנקים רב-צדדיים ומבנקים לאומיים לפיתוח, לתקופה נותרת לפירעון של פחות משנה; פיקדונות לצרכים תפעוליים; מימון אחר, לרבות מימון מבנקים מרכזיים ומוסדות פיננסיים, בעל

תקופת פירעון שבין שישה חודשים לבין פחות משנה אחת; כל אלה מקבלים מקדם מימון יציב זמין בשיעור 50%.

(ה) מימון מבנקים מרכזיים ומוסדות פיננסיים לתקופה נותרת לפירעון של פחות משישה חודשים, התחייבויות אחרות ללא מועד פירעון מוגדר והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים (בניכוי נכסים בגין מכשירים נגזרים) מקבלים מקדם מימון יציב זמין בשיעור 0%.

דברי הסבר

הקטגוריות של מימון יציב זמין מבוססות בחלקן על ההגדרות בהוראת יחס כיסוי הנזילות, כך החלוקה של פיקדונות לפיקדון קמעונאי "יציב" ו"פחות יציב", פיקדון עסק קטן, פיקדון סיטונאי שאיננו פיננסי, פיקדון תפעולי ופיקדון אחר, מבוססת על ההגדרות בהוראת יחס כיסוי הנזילות. בנוסף, הטיפול בפיקדונות קמעונאיים בישויות המשפטיות של הקבוצה הבנקאית בחו"ל יעשה על פי עקרון דומה לזה שנקבע בסעיפים 169 ו-170 להוראת יחס כיסוי הנזילות. הנחיות לעניין קטגוריות אחרות או אופן חישובן נכללות בהוראה עצמה. כך, סכום ההון הפיקוחי וחישוב הסכומים של התחייבויות בגין נגזרים. בנוסף, ההוראה כוללת הנחיות כיצד יש לקבוע את מועד הפירעון של מכשיר הוני או התחייבות.

12. הגדרה של מימון יציב נדרש עבור נכסים וחיפופות חוץ מאזניות (פרק 3, סעיפים 3.15 עד 3.34)

בפרק פירוט מקדמי המימון היציב הנדרש שמקבלים נכסים שונים וחיפופות חוץ מאזניות מסוימות. בדומה למימון היציב הזמין, תחילה מקצים את כל היתרות המאזניות של נכסי התאגיד הבנקאי לקטגוריות המתאימות. לכל קטגוריה מוקצה מקדם מימון יציב נדרש מתאים הנע בין 0% ל-100%. סך כל המימון היציב הנדרש הוא סיכום של הסכומים המשוקללים, בתוספת סכום נוסף של מימון יציב נדרש בגין חיפופות חוץ מאזניות. הקטגוריות העיקריות:

(א) לרזרבות בבנק ישראל ובבנק מרכזי אחר (ככל שהרגולטור במקום מושבו של הבנק המרכזי קבע כך) ולחובות של בנקים מרכזיים בעלי תקופה נותרת לפירעון של פחות משישה חודשים מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 0%.

(ב) לנכסים לא משועבדים מרמה 1 כהגדרתם בהוראת יחס כיסוי הנזילות ולחיפופות חוץ מאזניות כדוגמת קווי אשראי ונזילות מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 5%.

(ג) להלוואות לא משועבדות למוסדות פיננסיים, המובטחות על ידי נכסי רמה 1 ובעלות תקופה נותרת לפירעון של פחות משישה חודשים מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 10%.

(ד) לנכסי רמה 2, לא משועבדים, כהגדרתם בהוראת יחס כיסוי הנזילות ולהלוואות למוסדות פיננסיים בעלות תקופה נותרת לפירעון של פחות משישה חודשים מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 15%.

(ה) לנכסי רמה 2, לא משועבדים, כהגדרתם בהוראת יחס כיסוי הנזילות, להלוואות למוסדות פיננסיים ובנקים מרכזיים בעלות תקופה נותרת לפירעון שבין שישה חודשים לשנה, לפיקדונות תפעוליים ולכל יתר הנכסים (שלא נכללו בקטגוריות קודמות) בעלי תקופה נותרת לפירעון של פחות משנה מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 50%.

(ו) להלוואות לדיור לא משועבדות המובטחות במשכנתא, בעלות משקל סיכון של 35% לצרכי הלימות ההון ותקופת נותרת לפירעון של שנה או יותר ולהלוואות אחרות (למעט למוסדות

- פיננסיים) בעלות משקל סיכון של 35% ומטה לצרכי הלימות הון ותקופה נותרת לפירעון של שנה או יותר מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 65%.
- (ז) לנכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחווי נגזרים או לטובת קרן למימון כשל של צד נגדי מרכזי, להלוואות אחרות (שלא נכללו בקטגוריות הקודמות) הנפרעות כסדרן ובעלות תקופה נותרת לפירעון של שנה או יותר, לניירות ערך בעלי תקופה נותרת לפירעון של שנה או יותר ולמניות סחירות מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 85%.
- (ח) לנכסים המשועבדים לתקופה של שנה ויותר, לנכסים בגין מכשירים נגזרים (בניכוי התחייבויות בגין מכשירים נגזרים), לנכסים ללא מועד פירעון מוגדר ולכל יתר הנכסים שלא נכללו בקטגוריות הקודמות מוקצה מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 100%.
- (ט) קטגוריות נוספות של פעילות חוץ מאזנית בגין ערבויות להבטחת רוכשי דירות (לפי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974), מקבלות מקדם מימון יציב נדרש בשיעור 3% או 1% (בהתאם לסטטוס מסירת הדירה למשתכן ועל בסיס הקביעה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203).
- (י) מחויבות לא חוזית אחרת תקבל מקדם מימון יציב נדרש בהתאם לקביעת התאגיד הבנקאי על סמך מאפייניה וההסתברות להתממשותה לכדי צורך נזילות שיש לממן.
- בנוסף, ההוראה כוללת הנחיות לאופן הטיפול בנכסים משועבדים, סכומים לקבל (ולשלם) בגין עסקאות מימון ניירות ערך, ואופן חישוב נכסים בגין נגזרים.

דברי הסבר

סיווג הנכסים מבוסס אף הוא בחלקו על הגדרות בהוראת יחס כיסוי הנזילות. בשלב זה מקדם המימון היציב הנדרש שנקבע לרזרבות נדרשות בבנק ישראל הוא 0% והוא מתואם עם קביעת באזל ועם זו של מדינות שונות בחו"ל, לרבות ארה"ב והאיחוד האירופאי. עם זאת, יתכן שבעתיד יוחלט על שיעור שונה מ-0% לאור העובדה כי ועדת באזל מאפשרת למפקח על הבנקים לקבוע שיעור שונה, בהתאם להסכמות בין הבנק המרכזי לבין המפקח על הבנקים ובכפוף לשיקול האם לקיים את הדרישה לרזרבות בטווח הזמן הארוך.

הקטגוריות והמקדמים של החשיפות החוץ מאזניות הותאמו למאפיינים של פעילות זו בישראל, בהתאם לשיקול הדעת שנקבע בבאזל בעניין זה.

נכסים הנובעים או ששועבדו לטובת פעילות חריגה של הבנק המרכזי עשויים לקבל מקדם מימון יציב נדרש מופחת. המפקח על הבנקים יודיע על מקדם מופחת כאמור ועל התנאים ליישומו ככל שימצא לנכון לעשות כן.

בהוראה הנחיות כיצד לקבוע את מועד הפירעון של נכסים לצורך סיווגם לקטגוריות השונות.

13. נכסים והתחייבויות בעלי תלות הדדית (פרק 3, סעיף 35)

המפקח עשוי להכיר בנסיבות מסוימות בקיומה של תלות הדדית בין נכסים והתחייבויות מסוימים במאזן התאגיד הבנקאי. ההוראה כוללת את התנאים הבסיסיים להכרה בתלות הדדית מסוג זה אשר מובילה להקצאת מקדמי מימון יציב נדרש ומימון יציב זמין בשיעור 0% לפריטים התלויים הדדית.

דברי הסבר

ההוראה כוללת את קביעת באזל בנושא נכסים והתחייבויות בעלי תלות הדדית. הכרה בתלות הדדית כפופה לאישור פרטני ומראש של המפקח על הבנקים.

14. סיכום וסוגיות בנוגע ליישום יחס המימון היציב נטו (פרק 4)

הפרק כולל סיכום של המרכיבים של הקטגוריות של מימון יציב זמין ושל מימון יציב נדרש והמקדמים המתאימים לכל קטגוריה (טבלאות 1 ו-2). כמו כן, נכללות הנחיות לטיפול בשלושה מכשירים ספציפיים: הלוואות המובטחות בחלקן אשר לכל חלק משקל סיכון שונה לצורך הלימות ההון, נכסים בבעלות התאגיד הבנקאי המופרדים בשל דרישות רגולטוריות להגנה על נכסי לקוחות ופיקדונות לא תפעוליים במוסדות פיננסיים.

15. יחס מימון יציב נטו של סניף בנק חוץ (פרק 5)

סניף בנק חוץ אשר היקף הנכסים הממוצע השנתי שלו אינו עולה על 15 מיליארדי ש"ח, אינו נדרש לעמוד ולעקוב אחר יחס המימון היציב נטו כפוף לעמידה בדרישות לפטור מהוראת יחס כיסוי הנזילות, כמפורט בנספח 3 להוראה האמורה. אם היקף הנכסים של סניף זר יעלה על 15 מיליארדי ש"ח, המפקח ישקול להרחיב את דרישות הנזילות ולהחיל את יחס המימון היציב נטו על הסניף.

דברי הסבר

תחולת הוראת יחס המימון היציב נטו על סניף בנק זר תהיה מקבילה לזו של הוראת יחס כיסוי הנזילות. סניף בנק זר שיעמוד בדרישות נספח 3 להוראת יחס כיסוי הנזילות (החזקה מזערית של נכסים נזילים ומכתב נוחות מבנק האם) יהיה פטור מעמידה ביחס כיסוי הנזילות וביחס המימון היציב נטו, כל עוד היקף נכסיו אינו עולה על הסף שנקבע.

תחילה

16. תחילת האמור בחוזר זה הוא ביום 31.12.21.

עדכון הקובץ

17. מצ"ב דפי עדכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

להכניס עמוד

(6/21) [1] 222-1-19

להוציא עמוד

בכבוד רב,

יאיר אבידן

המפקח על הבנקים